

Universal Declaration of Human Rights - Susu

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

ADAMA XAFE RAFALE SARIYEE DENTEƐƐ

[Preamble]

A kolon fera, ibunadama xa lasiriya nun axa adamaya xafe rafale non findixi yeteralui tigitigira, a bara masen won be, a tinxinyi nun boƐe sa bara senbe soƐo dunuya birin kui.

A kolon fera, adamaya xafe sariyee mu mabanbanxi han to i bunadama yira, nafe nanije xi funmalaya, gere, gbaloe nun misikine ya mu Ɛonma. Kono xabirin bara na sariyee ratinme, gbaloe Ɛonmane, gere Ɛon, funmalaya nun misikine ya Ɛon. I bunadamaya bara rasabati nate mui.

A kolon fera, adamaya xafe rafale sariyee rasabatife findixi fe fanyi nan na, alanma ibunadamaya xun xa magaga mange sanyi sariyela yira.

A kolon fera, a Ɛamane xa xanunteya senbe sofe e bore tagi, sugandi fanyi nara.

A kolon fera, a O.N.U. xa masenyi, i bunadamaya sariyee tigitigi rasabati fe findixi xaxili fanyi nan na, alanmane: gine nun xame xa suxu laxale keren, a xa masen e be, Ɛama xa yiriwe senbeteyafe sabui gbegbe lanxi e tan ma.

A kolon fera a Ɛamane naxe birin manaxi O.N.U. kui e bara nete tongo adamaya xafe rafale sariyee ratinme fera, na niye mane ibunadamaya xa mabanban.

A kolon fera a birin lanmafe nara yi sariyee nun yi yetera lui tide gbofe, na nome a niyede layidi ratinme.

Malanyi xungbe bara amasen

Ɛamane xa yi masenyi adamadi suxukima Ɛama nun Ɛamane birin yira alako a lufera xun dee birin sondonyi ma xaranyinun lanni sabura, na binye nun sariyee rasabatifera Ɛamane kui nun a farima.

Sariye singe (1)

Adamadie birin barixine e lan yeteralui kui, yete kolonyi nun yete suxu kima. Fondoe nun faxamui na e be boresuxu kima bariboreya fanyi kui.

Sariye firinde (2)

Kankan nome a tukude yi sariyee ra, ana dangi nara fisamanteya yo man mu luma mixi be akelide sabura, axa boxi rapereki sabura yegeti keren mu naxan kui a sipoxoya kima, fate Ɛingi kima, a xui kima, a fere kima, a dine kima na sa fatan Ɛamane ra xanamu Ɛama ndee ra, fere kima xanamu kigbete nana sa fatan dedera kono naxan ne nde bun xanamu dansaxi naxan xa yeteralui ma.

Sariye saxande (3)

Baloe wayibiya birin be, marafulunyi nun xaxilisa.

Sariye naninde (4)

Ndende mulan alu konyiya nun Ɛaxankate kui. Konyiya nun ibunadama sare bara raton akeƐa birin ma.

Sariye sulinde (5)

Naxankate nun tɔrɛ mu sama ndende fari. Xanamu yayixare naxan mulan ibunadama bɛ.

Sariyɛ senninde (6)

Kankan xa adamaya daxa axa kolon yire birin.

Sariyɛ soloferende (7)

Adamadi birin lan sariyɛe kui e man birin lan e xun xa magaga sariyɛe yi kɛna keren.

Sariyɛ solomasaxande (8)

Bɔoxi sariyɛ banxidee lan eka ibunadama keren keren ma xun magaga fee ma naxe bara tuxunsan.

Sariyɛ solomananinde (9)

Ndende mulan a suxu tɔpɛgɛ kui, amakankan xanamu bɔxi ma xandi ama.

Sariyɛ funde (10)

Awayibiyaxi ibunadama xafe xa yaxandi alaxinera, alankenemaya kiti banxi tinxinyira, ayo nun ayalagi waxan naba.

Sariyɛ fu nun keren nde (11)

1. Xa sikenteya bara rasiga adamadi ndema fe kobi rabafe nde xunma, paxankate yo mu daxa a bɛ sinden fo na fe yegi.
2. Mixi yo mulan axa makankan fendema naxan muretonxi bɔxi sariyɛe kui. Naxankete gbete fan mu dɔxɔ ama naxan dangi yi fera ba temui paxankatera.

Sariyɛ fu nun firinde (12)

Birin nun a yetekan xafe rapereki nara. Mixi piya mu naxan yama. A na findi axa denbaya xafera, a lingira xa fera, xanamu a hayie xafera naxan a nijema axa xɔrɛya nun a xa lasiriya nu mabere. Awayibiyaxi ibunadama bɛ, sariyɛ xa a xun magaga na fee ma.

Sariyɛ fu nun saxannde (13)

1. Awayibixi mixi bɛ axa a sabatide sugandi anun axa jɛrɛ a sagora.
2. Adamadi birin nɔma kelide a baride a sa sabati bɔxi gbete ma. A man gbilen xa ma gbilenfe.

Sariyɛ fu nun naninde (14)

1. Xɔrɔ rɔɛ kui, daxa adamadi birin bɛ, axa siga bɔxi gbete ma naxan nɔma arasene de alako axa axun na kisi.
2. Na sariyɛ daxa exa raba tinxinyi fari, kirae fari naxan anijema adamadi mulu tɔpɛgɛ kui O.N.U. sariyɛ tɔnyi dɔxi naxe ra.

Sariyɛ fu nun sulinde (15)

1. Adaxa adamadi birin bɛ sɔtɔ de fe ya xa i mini a bɛ.
2. Ndende mu daxa ixa ratɔn i sɔtɔ de xa fera, xanamu iratɔnfe sɔtɔde masara fera.

Sariyɛ fu nun senninde (16)

1. Xa gine nun xame bara suda kamali, adaxa e xa futi raso e tagi, na mufa sipaxoya ma, baride fema, xanamu dine fema. A man daxa e be, e yete xa denbaya rasabati. E man lan sariye kima futi kui nun futi galife kui.

2. Futu mu noma sode fo gine nun xame lan fe keren ma.

3. Nama xunde singe lanxi denbaya nan ma, adaxa na denbaya xun xa makanta pama nun mangasanyi yira.

Sariye fu nun solofere nde (17)

1. Mixi nalu a keren ma xanamu pama nde kui, awayibiya xi a sotode xa lu a sago.

2. Funmalaya nde yo mulan axa adamadi sotose yira.

Sariye fu nun soloma saxan nde (18)

Adamadi birin lan axa axa mapaxunyi masen a sagora, a xaxili rawali, a so dine a sagora. Na sariye noma a nijede adamadi dine masara, a noma denxeniya de a keren xanamu pama yama lanni nun namunye sabura.

Sariye fu nun solomanani nde (19)

Adaxa adamadi birin be axa afondo fe masen. Nakui a mulan axa tpe mafixe nde soto. Na fondo fe masenyi noma rabade naninyi yo mulu ama, a fa findi xibaru fenfera, amasotofera, xanamu ara wundan fera kepa mali birin na.

Sariye maxepenne (20)

1. Adaxa adamadi birin be axa lan malanyi, xanamu malanyi xunde nde bape sa naxan kui.

2. Ndende mu karaxan ma sofera lanxunde nde yama.

Sariye maxepennun keren nde (21)

1. Adaxa adamadi birin piya xalu axa boxi raperefe kui, a findi i yetera xanamu mixi gbete naxan sugandixi.

2. Adaxa adamadi birin be axa mangasanyi wali soto a bari boxi ma ta girasa yo mu naxe.

3. Nama waxonfe lanma axa masen sugandi tinxixi kui, naxan nabama temui-temui ma, birin lan sugandi naxan kui, kundo sugandi xanamu sugandi lankene maya xi matexetenyi mu naxan kui.

Sariye maxepen nun firin nde (22)

Wayibiya nara pamane mixi birin xun xa makanta, na findixi daxamuife, daxaboreya nun lanni ratinme sabu nan na. Na fee birin fatanma boxi diexa duruxote nun xanunteya luti naxan na e nun boxi gbete safera boxi yayilanki fari nun a daxamuie.

Sariye maxepen nun saxan nde (23)

1. Wali, nun mixi waxon wali sugandi fe wayibiya xi birin be. Birin ma lan wali munafanyi kui, aman daxa a xun xa makanta wali sototareya ma.

2. Adaxa birin be fisamanteya mu naxan yama, a mu sundi soto axa wali bere ma.

3. Ndende walima, awayibiyaxi a be axa musundi soto naxan noma axa denbaya bun tide, a yigi nun binye sa ma, a man no a malide sabu gbete soto fera naxan ibunadama xafe makanta ma.

4. Adaxa adamadi birin be axa walikee xa lanxunde nde yayilan e xa munafanyi xun magaga fera.

Sariye maxepen nun naninde (24)

Malabui nun paxe-paxe daxa adamadi birin be a man daxa a be axa wali temui xa sugandi, malabui waxatie xa lu a be a naxee sare sɔtɔma.

Sariye mɔxɛpɛn nun suli nde (25)

1. Adaxa adamadi birin be axa sabati sɔtɔ alako axa sante ya xa makanta. A tan nun axa denbaya xa yiriwe sɔtɔ donse fe kima, sosefe, lingirafe, saribafe anun ibunadama xafe yayiba fe nax an fan a be. A xun xa makanta xa bara fura, xa lanyuri bara a sɔtɔ, xa bara fori, xa muna walide, xa kape gine nora xanamu fere yo muna ayi naxan axa mantɔrɔli bama.

2. Mali wayibiyaxi ne dingeya be nun dimediya be. Dimedi birin lan axa meni kepa keren, a fa sɔtɔ futi kui xanamu a fari ma.

Sariye mɔxɛpɛn nun seni nde (26)

1. Adamadi daxa axa matinxin; na matinxinyi daxa axa sa birin sago naxan findi dimedi xunxurie nun a matexie xaran fera. Xarande banxi xunde singe sofe findixi teku non na. Yamakɔta xaranyi nun yirawali xaranyi lanma axa rayiriwa. Lɔnni banxinde xungbe wayibiya xi birin be, birin nun a xaxili bere.

2. Lɔnni lan axa senbe fi adamayama amakenen, a senbe fi ibunadama xa wayibiyae ma. Alan, axa faxamui, di je, marafanyi rasɔneya pamanee tagi, sie birin tagi, dine xundee tagi nun O.N.U. malanyi xa walie rasabati fe bɔpe sa kui.

3. Adaxaxine di kanyie be e xa xuri sugandi e naxan fima e xadie ma.

Sariye mɔxɛpɛn nun solofere nde (27)

1. Adaxa adamadi birin be a so pama xa lɔnni yayibafe a yetera. Abelexe rawalie tɔne sɔtɔ yamakɔta walie nun munafanyie naxe minima a kui.

2. Adaxa birin be axa xaxili rawali, a belexe rawali nun yamakɔta walie munafanyi xun magaga naxee yayilan fe fatanxi atan na.

Sariye mɔxɛpɛn nun solomasaxan nde (28)

Adaxa adamadi birin be axa a fondo rasiga yi sariyee ratinme fe xɔn pamane kui nun a farima.

Sariye mɔxɛpɛn nun solomanani nde (29)

1. Lanle rakamali daxi na ibunadama be axa pama kui, pama naxan findi axa adamaya a nun axa yeteralui sabura.

2. Sariyee dande saxine adamadi birin be axa maraba, a nun axa yeteralui rasabati kui, na nan anipema axa na maraba anun axa yeteralui mabanban sadɔxɔfe mixi gbete ra alako taxasi nun yiriwe sabati ma pama kui kinaxe naxan a yete ra.

3. Na wayibiyae nun na yete ralui mu nɔma rabade muku O.N.U. waxɔnfe nun axa sariyee saxie xanbi.

Sariye tongosaxan nde (30)

Sariye nun wayibiya yo muna yi masenyi xungbe kui naxan kiraya nde masenxi pamane be, malanyi xanamu mixi nde be naxan anipema axa kewali nde raba naxan sabui nɔma mayibiya e nun sariyee naxee masen xi nee xunnakanade.